

18

Oppgave 1

- ① a) Man påtrykker systemet en enhetspuls, $\delta(n) = \begin{cases} 1 & n=0 \\ 0 & n \neq 0 \end{cases}$, og måler utgangssignalet som da er enhetspulseresponsen til filteret.
- ① b) $h(n)$ er et kausalt filter siden $h(n) = 0$ for $n < 0$.
(fordi $u(n) = 0$ for $n < 0$).
- ③ c) La $x(n)$ og $y(n)$ være hhv. inngangs- og utgangssignalene til et filter. Filteret er BIBO-stabilt hvis
- (1) $|x(n)| \leq M < \infty \forall n \Rightarrow |y(n)| < \infty \forall n$
dvs. hvis filterresponsen på et vilkårlig signal med begrenset amplitude har begrenset amplitude
- Et tilstrekkelig krav for BIBO-stabilitet er for et kausalt system er $\sum_{n=0}^{\infty} |h(n)| < \infty$
- (2) For filteret i denne oppgaven har vi:
- $$\sum_{n=0}^{\infty} |h(n)| = \sum_{n=0}^{\infty} \left| \left(\frac{1}{2}\right)^n u(n) \right| = \sum_{n=0}^{\infty} \left(\frac{1}{2}\right)^n = \frac{1}{1 - \frac{1}{2}} = 2 < \infty$$
- $\Rightarrow$ filteret er stabilt

(Dette kreves ikke: kravet $\sum_{n=0}^{\infty} |h(n)| < \infty$ utledes slik

$$|y(n)| = |x(n) * h(n)| = \left| \sum_{k=-\infty}^{\infty} h(n-k) x(k) \right| = \left| \sum_{k=0}^{\infty} h(n-k) x(k) \right|$$

↑
kausalitet

$$\leq \sum_{k=0}^{\infty} |h(n-k)| |x(k)| \leq M \sum_{k=0}^{\infty} |h(n-k)|$$

↑
fordi $|x(n)| \leq M < \infty$

$\Rightarrow$ hvis $\sum_{k=0}^{\infty} |h(n)| < \infty \Rightarrow |y(n)| < \infty \Rightarrow$ stabilt system)

- ③ d) Frekvensresponsen kan finnes som den fouriertransformerte av impulsresponsen, dvs. $H(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} h(n) e^{-j\omega n}$

$$H(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} \left(\frac{1}{2}\right)^n u(n) e^{-j\omega n} = \sum_{n=0}^{\infty} \left(\frac{1}{2} e^{-j\omega}\right)^n = \frac{1}{1 - \frac{1}{2} e^{-j\omega}} = \frac{2}{2 - e^{-j\omega}}$$

- ⑤ e) Amplituderrespons viser hvor mye de forskjellige frekvenskomponentene i et signal blir forsterket (dempet) av filteret. (forsterkning som funksjon av frekvens).

- (1) Faseresponsen viser hvor mye de forskjellige frekvenskomponentene i et signal blir forskyvet i fase når de går gjennom filteret (faseforsinkelse som funksjon av frekvens).

$$H(\omega) = \frac{2}{2 - e^{-j\omega}} \cdot \frac{2 - e^{j\omega}}{2 - e^{j\omega}} = \frac{2(2 - e^{j\omega})}{4 - 2e^{-j\omega} - 2e^{j\omega} + 1} = \frac{2(2 - \cos\omega - j\sin\omega)}{5 - 4\cos\omega}$$

$$= \frac{2(2 - \cos\omega)}{5 - 4\cos\omega} - j \frac{2\sin\omega}{5 - 4\cos\omega}$$

(3) $|H(\omega)|^2 = \left(\frac{2(2 - \cos\omega)}{5 - 4\cos\omega}\right)^2 + \left(\frac{2\sin\omega}{5 - 4\cos\omega}\right)^2 = \frac{4(4 - 4\cos\omega + \cos^2\omega + \sin^2\omega)}{(5 - 4\cos\omega)^2}$

$$= \frac{4(5 - 4\cos\omega)}{(5 - 4\cos\omega)^2} = \frac{4}{5 - 4\cos\omega}$$

$$|H(\omega)| = \frac{2}{\sqrt{5 - 4\cos\omega}} \quad (\text{amplituderrespons})$$

$$\phi(\omega) = \arg H(\omega) = \arctan\left(-\frac{2\sin\omega}{2(2 - \cos\omega)}\right) = \arctan \frac{\sin\omega}{\cos\omega - 2}$$

($H(\omega)$ er generelt kompleks og kan derfor uttrykkes som $H(\omega) = |H(\omega)| e^{j\phi(\omega)}$ der $|H(\omega)|$ er amplitudespekteret og $\phi(\omega)$ er fasespekteret)

- ⑤ f) Inngangssignalet består av en DC-komponent (dvs. $\omega=0$) med amplitude 1 og et kosinussignal med frekvens $\omega=\pi$, amplitud 2 og null fase.

Signalet på utgangen av et LTI filter må ha de samme frekvenskomponentene (dvs. $\omega=0$ og $\omega=\pi$), men deres amplitude og fase vil bli endret i henhold til amplitude- og faseresponsen.

Derfor må vi regne ut $|H(\omega)|$ og $\phi(\omega)$ i $\omega=0$ og $\omega=\pi$

ω	$\cos \omega$	$\sin \omega$	$ H(\omega) $	$\phi(\omega)$
0	1	0	2	0
π	-1	0	$\frac{2}{3}$	0

Utgangssignalet vil derfor være

$$y(n) = 1 \cdot 2 + 2 \cdot \frac{2}{3} \cdot \cos(\pi n) = \underline{2 + \frac{4}{3} \cos(\pi n)}$$

Alternativt:

$$x(n) = 1 + 2\cos(\pi n) = 1 + e^{j\pi n} + e^{-j\pi n}$$

Når inngangssignalet er av form $e^{j\omega n}$ vil vi få $e^{j\omega n} H(\omega)$ på utgangen. $x(n)$ består av 3 slike ledd der $\omega=0, \pi$ og $-\pi$

Derfor vil utgangssignalet være:

$$\begin{aligned} y(n) &= 1 \cdot H(0) + e^{j\pi n} \cdot H(\pi) + e^{-j\pi n} \cdot H(-\pi) \\ &= 1 \cdot 2 + e^{j\pi n} \cdot \frac{2}{3} + e^{-j\pi n} \cdot \frac{2}{3} \end{aligned}$$

$$= 2 + \frac{2}{3} \cdot 2\cos(\pi n) = 2 + \frac{4}{3} \cos(\pi n)$$

10

Oppgave 2

③ a) $V_s(t) = V_c(t) + V_R(t) \quad (1)$

$$i(t) = \frac{V_R(t)}{R} \quad (2)$$

$$i(t) = C \frac{dV_c(t)}{dt} \quad (3)$$

$$(1) \Rightarrow \frac{dV_s(t)}{dt} = \frac{dV_c(t)}{dt} + \frac{dV_R(t)}{dt}$$

$$\stackrel{(3)}{=} \frac{1}{C} i(t) + \frac{dV_R(t)}{dt}$$

$$\stackrel{(2)}{=} \frac{1}{RC} V_R(t) + \frac{dV_R(t)}{dt}$$

Differensialligningen som beskriver systemet er derfor gitt ved

$$\frac{1}{RC} V_R(t) + \frac{dV_R(t)}{dt} = \frac{dV_s(t)}{dt}$$

③ b) Frekvensresponsen finnes ved å fouriertransformere diff. ligningen

$$\mathcal{F}\left\{\frac{1}{RC} V_R(t)\right\} + \mathcal{F}\left\{\frac{dV_R(t)}{dt}\right\} = \mathcal{F}\left\{\frac{dV_s(t)}{dt}\right\}$$

$$\frac{1}{RC} V_R(j\omega) + j\omega V_R(j\omega) = j\omega V_s(j\omega)$$

$$H(j\omega) = \frac{V_R(j\omega)}{V_s(j\omega)} = \frac{j\omega}{\frac{1}{RC} + j\omega} = \frac{j\omega RC}{1 + j\omega RC}$$

I utledningene har jeg brukt at $\mathcal{F}\left\{\frac{dx(t)}{dt}\right\} = j\omega X(j\omega)$

Bevis: $x(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} X(j\omega) e^{j\omega t} d\omega$ (der $X(j\omega) = \mathcal{F}\{x(t)\}$)

$$\Rightarrow \left. \begin{aligned} \frac{dx(t)}{dt} &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} X(j\omega) (j\omega) e^{j\omega t} d\omega \\ \frac{dx(t)}{dt} &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \mathcal{F}\left\{\frac{dx(t)}{dt}\right\} e^{j\omega t} d\omega \end{aligned} \right\} \Rightarrow \mathcal{F}\left\{\frac{dx(t)}{dt}\right\} = j\omega X(j\omega)$$

$$\begin{aligned}
 \textcircled{4} \text{ a) } \left\{ \begin{aligned} |H(\omega)|^2 &= H(\omega) \cdot H^*(\omega) = \frac{j\omega RC}{1+j\omega RC} \cdot \frac{-j\omega RC}{1-j\omega RC} \\ &= \frac{(\omega RC)^2}{1+(\omega RC)^2} = \frac{1}{\frac{1}{(\omega RC)^2} + 1} \\ |H(\omega)| &= \frac{1}{\sqrt{\frac{1}{(\omega RC)^2} + 1}} \quad (\text{amplituderrespons}) \end{aligned} \right.
 \end{aligned}$$

b) { Vi ser at $|H(\omega)|$ er monotont stigende funksjon av ω ,
 dvs. at $|H(\omega)|$ har minimum i $\omega=0$ ($H(0)=0$) og
 maksimum for $\omega \rightarrow \infty$ ($\lim_{\omega \rightarrow \infty} H(\omega) = 1$).
 $\Rightarrow$ Filteret dæmper lave frekvenser $\Rightarrow$ Høypassfilter

13

Oppgave 3

- ② a) Punktprøvsperioden er $T_s = 0,1 \text{ ms} \Rightarrow$

Punktprøvsfrekvensen er $F_s = \frac{1}{T_s} = 10 \text{ kHz}$

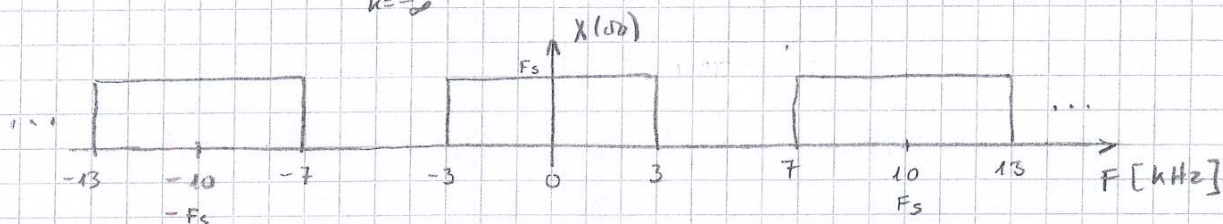
Nyquist teorem sier at et signal kan rekonstrueres eksakt fra sine punktprøver hvis F_s er større en 2 ganger signalbåndbredde B .

Her er $B = 3 \text{ kHz}$ og $F_s = 10 \text{ kHz} \Rightarrow F_s > 2B$

$\Rightarrow$ Nyquist teorem er oppfylt $\Rightarrow x_a(t)$ kan rekonstrueres eksakt fra $x(n)$

- ③ b) Spekteret til det punktprøvede signalet er gitt ved

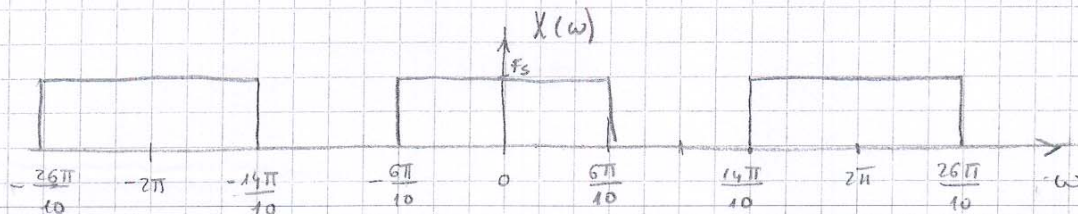
$$X(\omega) = F_s \sum_{k=-\infty}^{\infty} X_a(\omega + 2\pi k F_s)$$

Den normaliserte vinkelfrekvensen er gitt ved

$$\omega = 2\pi f = 2\pi \frac{F}{F_s}$$

Skisse over $X(\omega)$ får vi ved å skalere x-aksen med $\frac{2\pi}{F_s}$:

(Vi ser at vi får periodisitet med 2π , og det er et kjent egenskap av tidsdiskrete signaler at deres spektra $X(\omega)$ er periodiske med periode 2π).

- ② c) Både $X_a(F)$ og $X(\omega)$ er kontinuerlige, dvs. spektrene til både $x_a(t)$ og $x(n)$ er kontinuerlige.

Periodiske signaler har diskret spektrum.

$\Rightarrow$ Verken $x_a(t)$ eller $x(n)$ er periodiske.

- ② d) Energien kan beregnes vha. Parsevals teorem (gitt i vedlegget):

$$E = \int_{-\infty}^{\infty} x_a^2(t) dt = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} |X_a(\omega)|^2 d\omega \stackrel{\omega=2\pi F}{=} \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} |X_a(F)|^2 2\pi dF \\ = \int_{-\infty}^{\infty} |X_a(F)|^2 dF$$

Vi ser fra figuren at $X_a(F)$ er reell og positiv

$$\Rightarrow X_a(F) = |X_a(F)|$$

$$\Rightarrow E = \int_{-\infty}^{\infty} X_a^2(F) dF = \int_{-3}^3 dF = 6$$

(Hvis F uttrykkes i Hz, vil svaret bli 6000.

Det er også riktig, siden måleenheten til E bare blir endret)

④ e) (2) $\left\{ \begin{array}{l} X(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x(n) e^{-j\omega n} \Rightarrow X^*(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x^*(n) e^{j\omega n} = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x(n) e^{-j(-\omega)n} \\ \text{fordi } x(n) \text{ er reell} \end{array} \right.$

$$\Rightarrow X^*(\omega) = X(-\omega)$$

(2) $\left\{ \begin{array}{l} X(\omega) = |X(\omega)| e^{j\theta(\omega)} \\ X(-\omega) = |X(-\omega)| e^{j\theta(-\omega)} \\ X^*(\omega) = |X(\omega)| e^{-j\theta(\omega)} \end{array} \right.$

$$X(-\omega) = X^*(\omega) \Rightarrow 1) |X(-\omega)| = |X(\omega)| \Leftrightarrow \text{ampl. spekt er en like funk}$$

$$2) \theta(-\omega) = -\theta(\omega) \Leftrightarrow \text{fasespekt er en odde funk.}$$

12

Oppgave 4

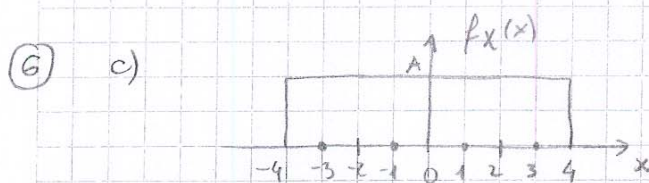
- ④ a) u) • hendelser med liten sannsynlighet inneholder mer informasjon enn hendelser med stor sannsynlighet.
sikre hendelser inneholder ingen informasjon.
- (1) • informasjonsmengden i to uavhengige hendelser med sannsynligheter p_1 og p_2 bør summeres, og dette er ivare tatt ved bruk av denne formellen fordi

$$I_{p_1 p_2} = \log_2 \frac{1}{p_1 p_2} = \log_2 \frac{1}{p_1} + \log_2 \frac{1}{p_2} = I_{p_1} + I_{p_2}$$

- (2) Entropien til en diskret kilde er definert som gjennomsnittlig informasjon generert av kilden. Hvis en kilde genererer N forskjellige symboler med sannsynligheter $p_1, p_2, \dots, p_N$ da vil entropien (gjennomsnittlig informasjon) være:

$$H = \sum_{i=1}^N p_i I_i = \sum_{i=1}^N p_i \log_2 \frac{1}{p_i} = - \sum_{i=1}^N p_i \log_2 p_i$$

- ② b) Signalet har kontinuerlig amplitude og dermed uendelig entropi (vi vil trenge uendelig mange bit for å representere signalet eksakt)

- (2) { Approksimasjonsformelen for kvantiseringsstøyeffekten for en uniform kvantiserer, $\sigma_q^2 = \frac{\Delta^2}{12}$ der Δ er størrelsen på kvantiseringsintervaller kan brukes når vi har stort antall måler L ($L \geq 8$). Denne formelen gjelder imidlertid eksakt hvis $f_X(x)$ er konstant i hvert kvantiseringsintervall, noe som er tilfelle i denne oppgaven. Derfor har vi at
- $$\sigma_q^2 = \frac{\Delta^2}{12} = \frac{4}{12} = \frac{1}{3} \quad (\text{fordi } \Delta = 2)$$

Alternativt: x_n - desisjonsgrenser, y_n - representasjonsverdier ($n=1, \dots, 4$)

$$\sigma_q^2 = \int_{-\infty}^{\infty} (x - Q[x])^2 f_X(x) dx = \int_{-4}^4 (x - Q[x])^2 f_X(x) dx$$

$$= \sum_{n=1}^4 \int_{x_n}^{x_{n+1}} (x - y_n)^2 f_X(x) dx = \sum_{n=1}^4 \int_{x_n}^{x_{n+1}} \underbrace{(x - x_n - \frac{\Delta}{2})^2}_{x'} A \cdot dx$$

$$= \sum_{n=1}^4 A \int_{-\frac{\Delta}{2}}^{\frac{\Delta}{2}} (x')^2 dx' = \sum_{n=1}^4 A \cdot \frac{1}{3} (x')^3 \Big|_{-\frac{\Delta}{2}}^{\frac{\Delta}{2}} = \sum_{n=1}^4 \frac{A}{3} \left[\left(\frac{\Delta}{2} \right)^3 - \left(-\frac{\Delta}{2} \right)^3 \right]$$

$$= 4 \cdot \frac{A}{3} \cdot 2 \cdot \frac{\Delta^3}{8} = \underbrace{4 \cdot \Delta \cdot A}_{=1} \cdot \frac{\Delta^2}{12} = \frac{\Delta^2}{12}$$

(fordi dette er arealet under $f_X(x)$)

$$\Delta = 2 \Rightarrow \sigma_q^2 = \frac{4}{12} = \frac{1}{3}$$

Beregn entropien:

(2) Siden $f_X(x)$ er uniform fordeling, er alle fire representasjonsverdiene like sannsynlige $\Rightarrow p_1 = p_2 = p_3 = p_4 = \frac{1}{4}$

Sett i formellen for entropien:

$$H = \sum_{i=1}^4 \frac{1}{4} \log_2 4 = 4 \cdot \frac{1}{4} \cdot 2 = 2$$

(2) Siden alle representasjonsverdiene kodes med et kodeord av lengde 2 er også gjennomsnittlig kodeordlengde lik $\bar{L} = 2$

Første Shannons teorem sier at $\bar{L} \geq H$, minimal gjennomsnittlig kodeordlengde er gitt av entropien. I dette tilfelle er $\bar{L} = H$, og det er derfor ikke mulig å finne en mer effektiv kode (dvs. en kode med mindre $\bar{L}$).